



# Splitsing, slijting en integratie... een actueel thema buiten en binnen de vereniging

Dit artikel is een bewerking van de inleiding die onze voorzitter José van Reijen hield op het NVGP-congres. Zij bespreek hierin onder meer de plannen binnen de vereniging en hoe leden daaraan kunnen bijdragen.

Door José van Reijen

Het congres, waar een groot gedeelte van dit nummer van *Groepen* aan gewijd is, had al in maart 2020 plaats moeten vinden. Doordat de coronacrisis ons overviel, moest het helaas gecancelled worden. De congrescommissie had het congressthema in de loop van 2019 uitgewerkt en voorbereid. Dat jaar was begonnen met de gevaarlijke vonkenregen tijdens de jaarwisseling in Scheveningen. Maar er gebeurde meer: Trump trok de VS terug uit het klimaatakkoord van Parijs, boeren trokken met hun tractoren naar Den Haag, er waren veel schermutselingen rond de brexit, een aanslag met veel doden in Christchurch, Nieuw-Zeeland en er was de aanslag op een tram in Kanaleneiland in Utrecht. Intussen roerden in ons beroepenveld veel partijen de trom en was eendrachtigheid ver te zoeken.

Bij de jaarwisseling van 2019-2020 was het vreugdevuur in Scheveningen, na veel heftige discussie, inmiddels 'gereguleerd'. Bij ons werd het Bestuurlijk akkoord GGZ vastgesteld, werd de discussie over de verhouding psychotherapeut en klinisch psycholoog eindelijk 'bestecht' en presenteerde de Opleidingsraad een visie op opleiden waarbij de directe aansluiting

tussen de masteropleiding psychologie en de opleiding tot gz-psycholoog een feit moet worden. Veel reuring dus, maar ook wij zijn er in het versnipperde therapeutenland in 2019 eindelijk in geslaagd om tot – ingrijpende – compromissen te komen. Het thema splijting en integratie in therapiegroepen, behandelmilieus, organisaties en de samenleving was dus prima gekozen voor het congres in maart 2020 en het is ook een jaar later nog onverminderd relevant

### **Verhoudingen op scherp**

De coronamaatregelen hebben een grote impact gehad op ons privé- en sociale leven, onze groepstherapieën, onze teams en de organisaties waarin we werken. In een jaar is er veel veranderd en we weten zelfs nu nog niet zo goed waar we naartoe gaan. Zowel op macro- als op microniveau zijn verhoudingen sterk in beweging, onzeker geworden en vaak ook op scherp komen te staan. Maatschappelijk gezien wordt de kloof tussen jong en oud, etnische groepen,

*Soms is er samenwerking,  
maar leidt een kleine  
vergissing in de praktijk van  
de uitvoering tot grote ophef*

arm en rijk, tussen landen en zelfs werelddelen daadwerkelijk groter maar ook uitvergroot. Gevoelens van lichtgeraaktheid, verongelijkheid en gekrenktheid bepalen vaak uitspraken en handelen. Mensen en groepen, waaronder beroepsgroepen en

belangengroepen, zijn onzeker en angstig en soms lijkt het alsof iedereen steeds een beetje bozer wordt. Het kan voelen alsof de samenleving uiteenvalt. Onderzoek naar waar het virus vandaan komt wordt gepolitseerd. Er is strijd tussen landen en werelddelen over de verdeling van coronavaccins. Er is concurrentie waar samenwerking zou moeten zijn. En soms is er samenwerking, maar leidt een kleine vergissing in de praktijk van de uitvoering tot grote ophef. Er is een parallel te trekken met de gezondheidszorg in Nederland. Daar is marktwerking gecreëerd, een systeem van concurrentie in een sector waar het moet gaan om de bescherming van de zwakkere. In de zorg moet je er voor de ander en de zwakkere kunnen zijn. Daarom moet in de cultuur van de zorg niet de concurrentie maar de hechting centraal staan. Ook op microniveau worden verhoudingen onzeker en komen ze sneller op scherp te staan. Een persoonlijk voorbeeld: ik geef les aan collega-psychologen in de BIG-opleiding, op dit moment is dat online. We werken in de lesgroep aan het ontwikkelen en begrijpen van de groepsdynamiek. We stimuleren de cursisten op elkaar te reageren, niet alleen via de docenten. Dat gaan ze ook doen, er ontstaat verbinding, een vorm van cohesie. Voelbaar gaat eenieder meer rechtop zitten, het geeft energie. Maar als iemand in de groep afwijkt, bijvoorbeeld uitgesprokener is dan anderen, wordt het heel spannend. Er is wellicht behoefte aan reparatie, maar hoe doe je dat via Zoom? Als je live bij elkaar bent kan je elkaar even aankijken, een knikje geven, en als je samen naar de koffieautomaat loopt kan je even in privé iets met elkaar uitzoeken of uitpraten. Dat is 'openbaar' in Zoom moeilijker.

Maar stel dat je elkaar nooit meer in het echt ziet, hoe moet het dan? Sommige onderwerpen – zeker als het gaat om verschillen of conflict – moet je face-to-face kunnen bespreken om als groep verder te komen, elkaar te leren kennen, aandacht te geven, te erkennen, te verdiepen. Dit geldt in je team op het werk en privé toch eigenlijk ook. Zo kan je als vader/moeder soms terug-appen naar je kind ‘dit is nu iets wat we in het echt moeten bespreken’, samen op de bank of aan tafel.

### **NVGP: methodisch divers, inclusief en integratief?**

De groepstherapie is begin twintigste eeuw begonnen met Joseph Pratt, die tuberculosepatiënten die opgenomen waren in een sanatorium met elkaar in een groep liet praten. Daarna en daarnaast zijn er veel analytici (Bion, Foulkes, Whitacker en Lieberman) geweest die groepstherapie ontwikkelden: de groepsanalyse met een abstinente therapeut, waarbij problemen uit het verleden in de groep doorwerkt konden worden. Daarnaast werden er veel groepen gedaan die meer op humanistische of emancipatorische basis werkten (Yalom, Leszcz), vaak geïnspireerd door de *client centered* school. Later, veel later nog, vanaf begin deze eeuw, toen stap voor stap het *evidence based* denken en de marktwerking hun intrede hadden gedaan in de gezondheidszorg, werden veel methoden zoals CGT, SFT, MBT, AFT, TFP, CGT en DGT in groepen aangeboden. Dit was vaak niet zo zeer gemotiveerd vanuit affiniteit met groepsdynamica of groepstherapie, maar werd gezien als praktisch en ook goedkoper. Deze groepen werden vaak door therapeuten

begeleid die wel geschoold waren in de betreffende methode, maar lang niet altijd in de groepsdynamica. De NVGP (in 1954 opgericht), was oorspronkelijk vooral groepsanalytisch en psychoanalytisch georiënteerd. De vereniging heeft later de groepsdynamica als basis omarmd, en sinds 2015 het interpersoonlijke model van Yalom en Leszcz als tweede referentiekader vastgesteld.

Groepstherapie, oorspronkelijk vooral toegepast als langzame, open groep voor autonomie- en identiteitsontwikkeling en neurotische problematiek, wordt inmiddels breed ingezet voor borderline-problematiek, angst en depressie, psychiatrische problematiek, en in de gezondheidszorg. We kunnen wel zeggen dat de NVGP zowel wat betreft behandelpopulatie als wat betreft de in de groep gebruikte werkwijze inmiddels niet meer elitair is, maar meer divers, inclusief en integratief. Onze leden zelf begeleiden SFT-groepen, MBT-groepen, AFT-groepen, gedagtherapiegroepen en DGT-groepen. Wat de NVGP bijzonder maakt is dat we bij het geven van dat soort groepen kennis uit het analytische, groepsdynamische en interpersoonlijke veld meenemen en zo een rijkere groep kunnen geven. Dat is ons keurmerk, dat is waarin we een belangrijke rol hebben als specialisten op het gebied van de groeps(psycho-)therapie.

### **Ontwikkelingen in de ggz**

Waar hebben we als groepstherapeuten en NVGP in de toekomst mee te maken? De ontwikkelingen in de gezondheidszorg gaan heel snel. In de geestelijke gezondheidszorg in de nabije toekomst gaat het om de zogenoemde mondige cliënt die met

diens sociale omgeving in staat zou moeten zijn om met zijn aandoening om te gaan. Er moet gewerkt worden aan diversiteit en inclusiviteit. Ook de 'zwakkere' cliënt en de cliënt die als 'anders' ervaren wordt moet aandacht krijgen. Hier is voor ons werk aan de winkel: hoe kunnen we een stem geven aan verschillen en ook de 'zwakkeren' een plek geven?

Voor groepstherapeuten is het een uitdaging om een verbindende rol te spelen, in de multidisciplinaire teams en in de wijkteams.

### **Ontwikkelingen in de opleiding**

Voor de opleidingen is er naar aanleiding van het Bestuurlijk Richtlijnen Akkoord van 2018 een subsidie van twee miljoen beschikbaar gesteld voor het project Adaptieve Vervolgopleidingen voor de Psychologische Big-beroepen. Hoe moet de opleiding er

## *Veranderingen in ons werkveld zullen zich steeds sneller voordoen*

over tien jaar, in 2030 uitzien? Men wil de GZ-opleiding koppelen aan de masteropleiding psychologie. Het slechten van de muur tussen universiteit en beroepsopleidingen is een oud en mooi idee. Zullen universiteit en praktijkinstellingen elkaar kunnen vinden om dit vorm te geven zolang GGZ-organisaties goedkope masterpsychologen kunnen aanstellen om (veel te) ingewikkelde problematiek te behandelen? Het idee van levenslang leren wordt omarmd. Belangrijk, omdat veranderingen in ons werkveld zich

steeds sneller voor zullen doen. In dit beroep kun je niet als solist werken: voordat je het weet heb je een suboptimale gewoonte ontwikkeld die je de rest van je leven toepast. Professionals zullen zich in de toekomst meer en meer met hun beroepsgroep verbinden door intervisie, collegiale *peer review* en onderlinge toetsing. Daar kunnen wij een rol in spelen, als groepstherapeuten, door onze vaardigheden in te zetten als begeleiders van intervisie en van teamprocessen.

Onze kracht zit in het verbinden. Het doorbreken van koninkrijkjes. Zoals eerder gezegd: de hechting moet de bedrijfscultuur domineren in de zorg en in de opleiding.

### **De vereniging en de toekomst**

Waar is onze vereniging mee bezig en waar gaan we naar toe? Onze werkgroep *Dutch design*, voortgekomen uit het collectief van schrijvers van de praktijkrichtlijnen, heeft onlangs een bijdrage geleverd op het congres van de American Group Psychotherapy Association, onze Amerikaanse zusterorganisatie. Internationale contacten dragen bij aan het verder ontwikkelen van onze kennis over groepspsychotherapie, maar ook aan het verder uitdragen van onze eigen kennis. Het internationaal verbinden speelt daarbij een belangrijke rol.

In ons tijdschrift *Groepen* wordt niet alleen gepubliceerd over allerlei soorten therapiegroepen, maar ook over inburgeren, agressieve groepen, positieve psychologie en de *large group*. *Groepen* loopt voor in de verbreding waar de vereniging naar toe wil. De NVGP zou, in het verlengde van dit congres en het tijdschrift, dan ook graag zien dat er een sector komt binnen de

vereniging voor maatschappelijke vragen zoals diversiteit, *groupthink*, *scapegoating* en ethische kwesties die met groepsvorming te maken hebben binnen de samenleving. Als u hiervoor belangstelling hebt, kunt u zich melden bij het bestuur, alleen of met een groepje. Het bestuur zal dit graag faciliteren en ondersteunen.

digitaal zichtbaar is (denk aan de chat!) een stem te geven en te containen.

**José van Reijen** is klinisch psycholoog-psychotherapeut en voorzitter van de NVGP.

### **Wetenschappelijk onderzoek**

Een belangrijk project voor komend jaar is het wetenschappelijk onderzoek dat de NVGP gaat doen in samenwerking met Sandra Schruijer (hoogleraar Organisatie-wetenschap aan de Universiteit Utrecht, en werkzaam in een eigen praktijk voor groepsdynamica) en Petru Corșeu (hoogleraar Organisationsgedrag aan de Open Universiteit Nederland en hoogleraar Toegepaste Psychologie aan de Babeș-Bolyai Universiteit in Roemenië). Het onderzoek zal inzicht gaan geven in groepsprocessen en uitkomsten van groepstherapie. We zullen een beeld krijgen van de praktijk van allerlei vormen van groepstherapie in Nederland. Wetenschappelijke aandacht voor groepstherapie is broodnodig en daar gaat de NVGP hiermee aan bijdragen. We starten in het najaar met het onderzoek. Onze leden worden uitgenodigd hierin te participeren. We zullen daarvoor oproepen doen via LinkedIn en de nieuwsbrief.

Door de coronapandemie, maar ook door de digitale revolutie, zullen verhoudingen in beweging blijven. Grenzen verschuiven voortdurend. Dit gaat gepaard met grensoverschrijdingen, splitsing en antigroepsfenomenen. Aan ons als groepstherapeuten de mooie taak om datgene wat niet direct